

Doğa Fauna

Dr. Bülent Gözcelioğlu [turkiye.dogasi@tubitak.gov.tr]

Endemik Zenginliğimiz Tehdit Altında Türkiye'nin Tatlısu Balıkları II

Ülkemizin tatlısularında yaşayan balıklar ile ilgili konuya kaldığımız yerden devam ediyoruz.

Ülkemizdeki tatlısu balık türlerinin nerdeyse yarısından fazlasının endemik olduğunu belirtmiştik. Bu yazımızda da tatlısu balıklarımızı ve yaşam alanlarını tehdit eden faktörleri ele alacağız.

Tatlısu balıklarının yaşamlarını tehdit eden faktörlerin başında iklim değişikliği, ekosistemdeki yabancı türler, aşırı ve yanlış avlanma, yaşam alanlarının bozulması, tarımsal ilaçlar, mikroplastikler ve insan kaynaklı diğer faaliyetler geliyor.

İklim değişikliği sonucu oluşan kuraklık ve yağış miktarındaki azalma, akarsu ve göllerin su seviyelerinin düşmesine, bazı yerlerde de suların tamamen kurumasına yol açıyor. Bunun sonucunda da tatlısu balık habitatları yok olma tehlikesi ile karşı karşıya kalıyor. Kuraklık ve yağışların azalması sadece ülkemizde değil, tüm Akdeniz havzasındaki endemik balıklar için günümüzdeki en büyük tehditlerden biri.

Aphanius danfordi ve
Seminemacheilus ahmeti

Bir başka sorun ise bir tatlısu ekosistemine bilinçli ya da bilinçsizce dâhil olan yabancı veya istilacı balık türleri. Yerli türlerin yabancı türlerle rekabet etme şansı çok düşüktür. Ayrıca, yabancı balık türleri bazı hastalıkları da beraberinde getirebilir. Tatlısulardaki

aşırı avlanma, yasa dışı avcılık ya da yasa dışı av araçlarının (dinamit, elektrikle avlama, tırvırı ağları vb.) kullanılması tatlısu türlerinin popülasyonlarını azaltır. Barajlar inşa edilmesi ya da akarsu yataklarının değiştirilmesi de tatlısu habitatlarında değişikliğe neden olur. Özellikle akarsu boyunca göç eden türler için bu durumlar çok önemli sonuçlar doğurabilir. Son yıllarda inşa edilen barajlarda balık geçidi şeklinde belirli alanlar balıkların göç edebilmesi için bırakılıyor. Bunların haricinde, tarımsal ilaçlama sonucu yağmur ya da sulamayla tarımsal ilaçların tatlısu ekosistemine kolayca karışması da tatlısu balıklarını olumsuz yönde etkiler. Bunlara bir de insan kaynaklı atıkların oluşturduğu kirlilik, mikroplastikler vb. gibi kirleticiler eklenince tatlısu ekosistemleri geri dönülmez bir şekilde bozulabilir. Birçok çalışmada tatlısu balıklarının midelerinde çok sayıda mikroplastığe rastlandığını görüyoruz.

Gelecek sayımızda tatlısu ekosistemlerini nasıl koruyacağımızı ele alacağız. Unutmayalım ki insanların içme suyu da tatlısu kaynaklarından sağlanır. Yani, tatlısu balıkları ve diğer canlılar gibi insanların da sağlıklı bir tatlısu ekosistemine ihtiyacı var. Tatlısu ekosistemlerimizi korumamız, yalnızca tatlısu canlılarını korumamız anlamına gelmez, bu yolla kendi içme suyu kaynaklarımızı da korumuş oluruz.